

Daniel Odija

Fatelep

(Részletek)

Ez a hely akkoriban éppen elég ronda volt. Az egyetlen, ami a szürke betonblokkok közt mindig bevilágította a környéket, a sportpálya betonteknője volt. Egy elferdült mászóka állt ki belőle. Ennyi. Ez volt a téesz. A nyomor miatt mocskos volt, a munkanélküliség miatt meg unalom. Mindenki ismert mindenkit, nem sok újat tudtak mondani egymásnak. Az egyetlen látványosság a közért volt, ahol több bort lehetett kapni, mint kenyeret, és persze volt még Mariola asszony kocsmája, a Zagroda.

A téeszben megmaradtak bizonyos viszonyok. Kevés férfihez kevés nő. Az egész környéket vénülő agglegények lakták, mert ezen a környéken kevesebb volt a nő, pedig a téeszben majdnem annyian voltak, mint a férfiak, talán azért, mert akkor még családok laktak itt. Sokgyerekes és hangos családok. Elhanyagolt, piszkos gyerekek rohagáltak mindenfelé. Fürgék és kíváncsiskodók. Amint viszont valami idegen jött ide, sóbálvánnyá meredtek. Egy jövevény nagyon érdekes, már csak abból a tényből fakadóan, hogy nem idevalósi.

Itt, a téeszben a parasztnak mindig enyhén be voltak állítva. Hol egy kis borocska, hol egy kis kisüsti vagy más itóka – csak hogy elfelejtsék, milyen rossz nekik. Csak az utóbbi időben kezdtek a politikáról beszélni. Feltűnt egy alak, aki felkeltette az érdeklődésüket. Andrzej Pasięka volt a neve. Idevalósi, állítólag Kulszewkiből, csak senki nem tudta, hogy Nagy- vagy Kis-Kulszewki. Állítólag azt akarta, hogy jobb legyen a parasztnak, és jól is beszélt, hiszen meg lehetett érteni, amit mond.

* * *

Aztán egyik nap az történt, hogy ez a Pasięka elment a téeszbe. Kikerekedett az emberek szeme, mert még nagyobb és valószínűleg még drágább autóval érkezett, mint a Myśliwskié, eddig az volt itt a legdrágább. Pasięka autója tényleg nagyon drága lehetett, mert még azt sem tudták, milyen márkájú, senki sem látott még ilyet soha, még a tévében se. Pasięka azonban nem öltönyben szállt ki a kocsból, mint a politikusok, hanem a saját műselyem melegítőjében. Az emberek megkönnyebbültek attól, hogy a magukfajtanak látták Pasiękát.

Ő meg elmondta a népeknek, akik köré gyűltek a sportpályán, hogy közelednek a választások, és csak az ő érdekeiket tartja szem előtt, mert hát ő is a téesz szülötte! Ezért bízni kell benne, amúgy is, mármint a szavazatokon kívül, mert azt már úgylis elhatározták, hogy rá szavaznak, mivel a földijük, és ebben az országban egyedül ő képes kirángatni őket abból a szarból, amiben élnek, de azért a szavazatok mellett nem ártana pár fillér, hogy a választásokon egyenlő esélyei legyenek azzal a sok gazfickóval a kormányban, akik most ott vannak a húsosfazéknál, de ez már nem tart sokáig, mert ha ő, Pasięka, bejut a

kormányba, akkor majd kipaterolja az összes ingyenélőt, léhűtőt meg csirkefogót. De hogy ez sikerüljön, ahhoz, drága emberek, kell adnotok egy kis pénzt, hogy móresre tanítsuk ezeket a tolvajokat.

Pasieka meggyőző volt. Nem volt nagy termetű, nem lógott ki a többi közül, de ápolt haja volt, sőt egészében véve ápolt volt, és a tekintetében is volt valami tekintélyt parancsoló... Ja, és okosan beszélt, úgy, hogy mindenki értette, mit akar, és a szavai úgy ütöttek, mint a csákány, annyira találóak voltak... Mindenki felfogta, hogy az a pénz valóban kell neki, hogy nélküle nekik sem lesz majd pénzük, ha Pasieka valamikor hatalomra jut. Csakhogy az embereknek nem nagyon volt miből adniuk. Volt, akinek már a segély se járt, hát akkor miből éltek volna?

Egyesek úgy tettek, mintha épp a zsebükben kotorásznának, csak túrtak, túrtak, de nem kotortak elő semmit. Mások az eget bámulták, mintha eső készüldne, de a nap csak azért is sütött, egy árva felhő sem úszott a téesz fölé. A nők már különben is hazaszéledtek, mert meg kellett csinálni az ebédet. Kezdett kényelmetlenné válni a dolog, ezért az egyik hústorony, aki Pasiekával érkezett, a fülébe súgott valamit. Pasieka végighallgatta a hústoronyt és megkérdezte az embereket, hogy kell eljutni Myśliwskéhoz. Miután megmondták neki, távozóban az öklét rázta feléjük:

– Emberek, mi ez, ugyan már! Ha csak magunkon próbálunk segíteni, nem jutunk semmire, és kirabolnak mindenünkből a kormány hiénái!

Ettől az emberek hülyén érezték magukat, mert tudták, hogy Pasiekának igaza van, és ezért nagyon, de nagyon szerették.

* * *

Myśliwski látható rosszkedvel nézett az izzadt Pasiekára meg a két hústoronyra. Pasieka épp egy perce fejezte be zajos beszédét, Myśliwski már tudta, kicsoda érkezett hozzá. Egyáltalán nem állt szándékában behívni őket a házába. Ez borzasztóan csípte Pasieka csőrét. Megszokta, hogy csodálják az emberek, ezért meglepte Myśliwski hozzáállása, aki ráadásul végig egy puskát tartott a kezében. Egy pillanattal korábban lőtt szét egy patkányt az istállóban.

Myśliwski nem rakhatott ki mérget, az ártott volna a jószágnak. Különben is, szeretett patkányokra lődözni. Amikor hátrahúzta a kakast, az áldozat egy pillanatra megdermedt a gerendán a mennyezeten. Bajsza idegesen remegett, mintha érezné, hogy egy pillanatra lángba borul az egész világ, gyorsan és végzetesen.

Az igazsághoz tartozik, hogy Myśliwski ritkán találta el a patkányokat. Sőt, igazából ezen az egyetlen alkalmon kívül eddig egyszer sem talált. De hát hogy is találhatott volna, ha mindig részegen lődözött. És hogy miért részegen? Hát mert csak részegen juthat valaki eszébe ilyen ötlet, hogy patkányokra lőjön. Már most is be volt nyomva egy kicsit, de csak kicsit. Talán ezért sikerült végre.

– Csak nem pénz kéne a nagy politikus úrnak? – kérdezte torz vigyorral Myśliwski.

– Talán bent is beszélgethetnénk – próbált bekérdzkedni Pasieka.

– Talán nem – mordult fel Myśliwski, és háttal az ajtófélfának támaszkodott.

Pasieka összezavarodott. Elvörösödött, és izzadságcseppek lepték el a homlokát. Eddig még nem találkozott ennyire szemtelen visszautasítással, de

végül is egyszer ennek is be kellett következnie. De most még egy jó pillanatig nem tudta, mit mondjon.

– A választási alapba szánt pénzről lenne szó. Végül is értetek, parasztokért teszem! Erre ti meg...

De ebben a pillanatban Myśliwski félbeszakította, ami még jobban felbőszítette Pasiékát.

– Ha pénzt akarsz tőlem, túrd föl az ingujjad, azt' irány a fatelep. Dolgozol egy kicsit, akkor kapsz pénzt – röhögött szemérmetlenül Myśliwski.

A két hústorony, mint két véreb, előugrott. Pasiéka nyugtató mozdulattal leintette őket.

– Myśliwski, te nem tudod, kivel kezdesz! – sziszegte a fogai között.

– Pasiéka, engem ne fenyegezzél, mert a végén még te szarod össze magad!

Ezúttal meg Pasiéka sápadt el. Patakokban csorgott az izzadság a homlokáról a nyakán keresztül, és eláztatta az alsóingét. A hústornyok az egyik lábukról a másikra álltak. Myśliwski, mintha csak véletlenül tenné, könnyedén felemelte a puskát az ő irányukba.

– Pasiéka, még mielőtt elmondanád, amit el akarsz mondani, tudd, hogy én nem az a fajta vagyok, akit átverhetsz – mondta higgadtan Myśliwski. – Úgyhogy húzzál innen, keress mást magadnak.

Andrzej Pasiéka megjegyezte magában a sértést, és nem szólt többet. Összeszorította a fogát, és nem szólt többet. Egyelőre még visszatartotta a hústornyokat. Egyelőre hátrafordult, és visszaült a limuzinba. Egyelőre elment. Egyelőre...

Józef is sejtette, hogy Pasiéka csak egyelőre ment el. Sejtette, hogy visszajön. De egyelőre nem félt ettől. Egyelőre nem félt semmitől. (...)

Ház és még valami

Az egyetlen dolog, amit Myśliwski még a fatelepnél is jobban szeretett, az a háza volt. Büszke volt rá, mert nagy volt, és ráadásul modern is, mondjuk jó sok éven át építette. Kétszintes, pincével. És tulajdonképpen a pince lejárata kívül minden be volt fejezve, bevakolva és kifestve.

Nincs mindenkinek saját háza. Igazából csak keveseknek van saját házuk. Ezért sokan irigyelték Myśliwskitől azt a házat. Ezt ő is tudta, de még élvezte is. Ha megdolgoznak érte, nekik is lesz – mondogatta néha Mariának, aki csendben bólogatott, hát hogy is lenne másképp? Bólogatott, de különben úgysem ismerte el, ha a férjének volt igaza. A beszélgetés köztük mindig az ő kijelentésével kezdődött és azzal is végződött. Általában nem tartott tovább a férje első mondatánál, illetve az ő hiányzó válaszána üres helyénél.

Myśliwski szeretett ábrándozni azon, hogy a nagy családnak épít házat. Csakhogy a fantáziálást szétfoszlatta a valóság. Mariának nem lehetek gyerekei. Igazából új feleséget kellene találnia magának, de az összes többi kurva, és egy kurva nem lehet a gyerekei anyja, legalábbis az ő házában nem.

Otthon jól érezte magát. Főleg éjjel, amikor Maria és Krzysztof már aludtak, és nyugodtan sétálgathatott és nézegethette, mi van az ablak mögött.

Az első meg a második ablakon az erdő falát látta, amelynek mély sötétje élesen elvált az ég fakó sötétjétől. A harmadikban, nagy panorámaablakban a fatelepét láthatta. Elnézegette a sarkokban a gépek és farakások púpos árnyait, ahogy a teret bevilágító lámpák sárga fénye megpróbálja felfalni őket. A feketeséggel teli halmok mögül fénycsíkok világítottak ki, de ez sem élénkítette a képet, mintha minden belemeredt volna a várakozásba egy átható fuvallat után, ami megváltoztathatná ezt a világot. Myśliwski is elmerült a várakozásban, készen a nagy eseményre. De csak apró incidensek történtek, amelyek kizökkentették a tompultságból. A farakások közti téren csendben lopózott át a két kutya, Józef mindig kiengedte őket éjszakára, hogy őrizzék a fatelepet.

Volt a házban egy nagy hall, ott lobogott a tűz a kandallóban. Myśliwski szeretett előtte üldögélni. Esténként. Egy jó konyakkal a kezében. Egyedül. A lángok táncoltak a szeme előtt, és noha teljesen fel nem vidították, hirtelen, ritmikus szökkenéseiktől megnyugodott. Myśliwskinek mindig kellett valami, ami megnyugtathatta. Az alkohol és a nők megnyugtatták, régen még a munka is, de amióta gondjai voltak, kezdte fárasztani.

Egyre gyakrabban kínozza a nyugtalanság, hogy sikerül-e kimásznia az adósságaiból. Hogy sikerül-e megmentenie a házat és a fatelepet. Azon töprengett, hogy nem szereti a feleségét, bár igazából ez annyira nem foglalkoztatta... Hiányzott valami, de nem igazán tudta, mi az. (...) Marian Zygmunt még tévét se nagyon nézett.

* * *

Ha nézte volna, tudná, kicsoda Andrzej Pasięka. De nem nézte, úgyhogy nem tudta. De Jędrus, ők így nevezték, úgy döntött, egyik nap lezárja a műutat, hogy ne lehessen rajta áthajtani. Helyi parasztokat használt hozzá, akik nemigen tudtak mit csinálni, úgyhogy tömött sorban álltak keresztben az úton. Traktorokat is odaállítottak. Kis idő után előkerült a vodka meg a kolbász. Minden Pasiękától. A parasztok tüzet raktak az út közepén, és már nem álldógtak, nem járkáltak, hanem le is feküdtek. Egy kocsi sem mehetett át, az fix. És mindezt azért, mert az ország rosszul megy, és a parasztokat nyomor sanyargatja. Meg kell szorongatni a kormányt, hogy jobb legyen a parasztoknak! – üvöltötte Pasięka, és arca vöröslött az örömtől.

Az emberek kiszálltak a kocsijukból, először kérelték őket, aztán fenyegetőztek, végül néhányan ököllet estek nekik, de a parasztok behányták az agresszorokat az út menti árokba.

Marian Zygmunt a többiekkel együtt kiszállt az autóbusból. Mégsem csatlakozott a kiabálókhoz, akik a parasztokkal üvöltöztek. Minek is ment volna, amikor az utat csupa ismerőse állta el. Odament hozzájuk. Azok vidáman üdvözölték. Pasięka még kezét is szorította vele. Felajánlotta Mariannak, hogy álljon be ő is a blokádba. Marian – persze, persze, persze, de inkább mégsem. Jó, akkor megkínálták egy kupicával meg egy kis kolbásszal. Elfogadta. De amikor már jó melege lett belül, sajnálattal kijelentette, hogy munkába kell mennie. Ugyan már, olyan messzire! – unszolták a parasztok. De ha Marian makacskodott, hát makacskodott. El is ment.

És ahogy így ment, közben szomorúan azon tépelődött, hogy nem teheti. Hogy nem teheti azt, amit akar. Már nem. Amióta elvette azt a banyát, és megszületett a lánya, a szabadságnak vége lett. Pedig mennyi szabad fiú volt a környéken, ennek nem, ennek a banyának pont őt kellett választania. Nem sok beleszólása volt. Ja, a végzet ellen mit tehetnél? Mindenkinek megvan a maga keresztje. Be kell menni gürcölni abba a kibaszott gyárba, hogy a banya ne problémázzon. Ezeket gondolta menet közben. Nem látott semmit abból, ami történt körülötte, mert gondolkodott.

És nem láthatta, ahogy Myśliwski odaér a blokádhhoz. Valamiért be kellett mennie a városba. Nem fontos, miért, az a fontos, hogy közeledett a részeg parasztok felé. Ismerte mindegyiküket a téészből. Felismerte Pasiekát. Már messziről. Pasieka is felismerte Myśliwskit. Ő is messziről. Szembeálltak egymással, szinte összeért az orruk. Illetve összeért volna az orruk, ha Pasieka kicsit magasabb lett volna. A parasztok hallgattak. Elhalkult a nevetés és a beszélgetés. Elcsendesedett a veszekedés. Még csak a kolbászszírt sem merete letörölni senki, ott csorgott le az állukon, mert a feszültség Pasieka és Myśliwski között masszív sziklatömbbé változtatta a levegőt. Csak valami kismadár csipogott bátortalanul, de aztán gyorsan holtan esett a földre, mert mindenki úgy bámult rá, hogy csak holtan eshetett össze, hogy elmeneküljön a helyzetből.

– Na, Józuś! – fröcsögte Pasieka.

– Na, Jędrus! – sziszegte Myśliwski.

Jędrus a fiatalok felé biccentett.

– A tolvajra! – rikoltotta patetikusan. De senki sem mozdult. Csak egy kis kő, nem tudni honnan, széles ívet leírva a levegőben, nagyon lassan, mintha a tenger fenekére süllyedne, átrepült Myśliwski homlokára. Kivirágzott egy vörös virág. Valami ráfolyt Myśliwski homlokára, aki egyelőre nem értett semmit. Azt hitte, biztos leszarta egy madár, de amikor a vér előntötte a szemét, letörölte a kezével, és észrevette, hogy mocskos lett a keze. Akkor megértette.

A parasztok nekiestek. Eltorzult, felpuffedt arcok. Myśliwski kiszakította magát, mielőtt körbevették volna, hogy belepasszírozzák az aszfaltba. Visszarohant a Mercedesébe, és még sikerült bezárkóznia. Szétnyomódott orrok az első szélvédőn. Egy fog karcolódik az üvegen.

Myśliwski megértette, hogy valami megváltozott. Mindig azt hitte, hogy másképp van. Most látta, hogy mások máshogy gondolják.

* * *

Később már nem volt bloká. Marian Zygmunt visszament a busszal, és csöpögött a veríték az ablakokon. Mindennek fáradtságszaga volt. Levegőt sem kapott a tömegtől. Marian Zygmunt észre sem vette az izzadságot és a bűzt, mert ő maga erősebben büzlött és izzadt a többieknél. Azért, mert sohasem ment haza úgy, hogy ne gurított volna le néhány sört, és a sör már csak olyan, hogy kijön a bőrén, miközben a megemésztett hányadék után felbőfögi a bűzt.

Néha, ha olyan kedvében volt, Marian Zygmunt megbámulta a sofőrök fülkéit. Mindegyik másképp nézett ki. Gazdagon díszítve, mint a templomi

szószék. Mások szerényebben, mint egy paplak. Ennek a sofőrnek éppen szerényebb volt. Éppen csak három kézilabdás zászlócska, na és talán egyen ha virított egy városháza képe. A zászlócskák közt színes kutyusok és nyuszikák himbálóztak, ja és a napvédő függönybe a sofőr egy sast tűzött, biztos egy katonai sapkáról, csak úgy, emlékébe. Ennyi az egész. Semmi kereszt vagy szentkép a Szűz Máriával. Pedig a szent kütyük voltak a legnépszerűbbek.

Marian Zygmont emlékezett egy sofőrré, akinek az egész alsó ablak fölötti panel tele volt tapétázva, felváltva, hol Krisztussal, hol meztelen csajjal, hol Máriával meg a Kiseddel, aztán megint két csajjal, amint egymást nyalják-falják. A váltókar végén egy borostyángolyó volt, beleöntve a pápa képe, hogy biztonságosan válthasson sebességet. Biztosan hívó ember volt.

Ritkán fordult elő olyan, akinek nem volt semmilyen kabalája. Valamit mindenképpen ki kellett tenni valahova. Nyilván ezért ki-ki otthon érezte magát, úrnak és vezérnek képzelte magát és nem csak aszfalttúró sofőrnek.

Miután kiszállt a buszból, Marian Zygmont hazament a műút mellett. Inga-dozott az aszfalt és a füves, út menti parlag között. Velezületett képessége, hogy megtartsa függőleges helyzetét, segített, hogy egyenes vonalban haladjon. Lehetett akár holtrészeg, akkor sem tévedt le az egyszer belőtt útirányról. Olyasfajta jelenség volt ez, amin nem gondolkodott soha, ezért nem tudott a kiválóan kiegyensúlyozott füljártatóról, amely úgy ingott a fülében, mint egy keljfeljancsi, ami sosem dől fel, bármilyen gonosz erő lökdösi.

A gonosz erőnek az út mentén sok áldozata hevert. Félrehányva feküdtek az árokban. Ide került a nyúl, aki nem tudott átszökkenni a műúton, vagy a röptében elütött madár. Néha egy kutya kilátszó fogakkal, furcsa mosollyal, mintha az ütközés előtti pillanatban még nem tudta volna, nyaljon vagy harapjon-e. De Marian Zygmont nem ezt nézte.

A gonosz erő messziről elkerülte. Az elhúzó autók közelsége ellenére Marian Zygmont sosem ingott meg, nem lökte fel a légáram, és nem szívta magával a száguldó teherautók kerekei alá. Lehajtott fejjel bandukolt előre. Nem vette észre az összegyűrt sörösdobozokat, a chipsek csillogó zacskóit, a cigarettásdobozokat meg a többi színes szart. Csak néha hajolt le egy kidobott csikk után, és ha még jó volt valamire, elrejtette a zsebében.

A végén a lehető legnyugodtabban letért a műútról a másik útra, arra, amely sárral mocskolta az ember cipőjét, ha nedves idő volt, vagy porral, ha száraz, és elért a téesz paneljeihez, ahol lakott, és ahol Józef Myśliwski, ha úgy tartotta kedve, megtermékenyített egyes női lakosokat. (...)

Daniel Odja (1974) Ślupskban született, ugyanitt a városi televíziónál dolgozik. Második regénye, az egy volt téesz rendszerváltozás utáni hanyatlását megjelenítő *Fatelep* (Tartak) osztatlan elismerést aratott.

Tomasz Piątek

Heroin

(Részletek)

A legszebb az, hogy akárhová is mennék, mindenhol akadnak búvóhelyek. Tíz méterenként van egy kapu. Vagy egy elhagyott garázs. Vagy egy keskeny, bokrokkal benőtt ösvény két kerítés közt. Vagy egy őrizetlen parkoló, ahol abszolút láthatatlan vagyok, amíg a kocsik közt kuporgok.

Valaha szinte fel sem tűntek nekem ezek a helyek. Azt hittem, nem tartoznak senkihez. Most már tudom, hogy az enyéme. Olyan jól érzem magam mindegyikben, mintha örökre ott akarnék maradni.

Néha viszont eltűnnek ezek a helyek. Néha ezeket a markológépek által felkapart, álcának kiváló, szürkés gazokkal benőtt tisztásokat hirtelen elfoglalja egy cirkalmas üvegmonstrum, ami nemhogy elrejtí a körvonalamat, de még vissza is tükrözi. Bár, ha egy ilyen rejtekhely eltűnik, tíz másik terem a helyébe.

Régebben szerettem az éttermeket is. Úgy tűnt, ott van a legnagyobb nyugalom. Egészen addig gondoltam így, amíg rá nem jöttem, mennyire kiválóak az éttermi vécék. A vécén tényleg olyan egyedül vagy, mint a kozmoszban. Az éttermi vécék ráadásul igen ritkán forgalmasak. Jó sokáig lehet bennük üldöngélni, főleg ha az ember előtte rendelt valami jó nagy adagot, amit végül meg sem kell enni.

Biztatóan nyikorog az ülőke, amikor a térdem fölé hajlok, amin ott hever az alumíniumfólia. Arcomból kiáll egy apró ezüst cső. Az alumíniumfólia fölött folyamatosan apró szürkés füstfelhő gomolyog. Betölti a tüdőmet. De én csak szívom tovább, nem hagyom, hogy elillanjon. Egy adag füst elvesztése felér egy kar vagy láb elvesztésével, sőt, még rosszabb. Az abszolút és a majdnem abszolút boldogság között valójában hatalmas a távolság.

Amikor az összes füst bent van, abbahagyom a kilégzést, és akkor jön az igazi mámor. Mintha a fejemben egyszer csak felborulna egy forró csokoládéval teli csésze, és belülről előntené a testem.

A mély, gumyszerű kéj néhány elképesztő pillanata után észreveszem, hogy vagyok, és egy pillanatig elgondolkodom, hogyan tovább. Megint becsukhatom a szemem, és elmerülhetek abban, ami annyira jó, mint amilyen sötét. De akkor nem fogom tudni, mikor kelek fel, márpedig nem akarok örökre itt aszalódni ebben a budiban.

Éppen fel is tápáskodhatnék, és kereshetek valakit, hogy egy kis interakciót kezdeményezzek, beszélgessek, netán csak báméskodjak. Ez rontana a mámoron, viszont segítene józannak maradnom. Alkalmadtán lehet, hogy az az ember is részesülhetne az én élvezetemből, és ezáltal a világ közös boldogsága is gyarapodhatna egy kicsit.

Annyira jól vagyok most és annyira jó vagyok, hogy a második megoldást választom. Felállok és kimegyek a folyosóra, ami a terembe vezeti a vendégeket, de nem bírom tovább, és néhány percre elalszom. És amikor felkelek, az

első ember, akivel találkozom, egy festett barna hajú, fiatal lány, aki a falhoz szorít, jó erősen, nehogy szétfolyjak a padlón, mint a lekvár. Kérdezi, hogy vagyok. Keresem a szavakat, amikkel válaszolhatnék, legalább megközelítőleg. Azt akartam mondani, hogy „Kösz, jól”, de talán azt mondom, „Radiátor”.

Később, bent a teremben, odamegyek az egyik pincérhez, de úgy szétolva, mint egy szelet csokoládé a kézben. Amikor egy másik pasas segítségével elhagyom a helyiséget, úgy döntök, mégis alszom egy kicsit.

Kinyitom a szemem, de még mindig nem fújom ki a levegőt. Átadom a fóliát a lapos, betört orrú hústoronynak, aki már csak pislogni tud.

Egy pincében vagyok, egy nagyon öreg ház alatt. A sötét helyiség sarkában egy gennyes pörsenésektől szürkés, sápadt arcú, szőke srác kuporog. Gyönyörű, magas hangja van, mintha angyal vagy kasztrált lenne. Amíg mi szívunk, ő elmeséli, hogyan vágta le a kezét csuklóból. Rögtön azután történt, hogy az ismerősei eltűntek, ő pedig megörökölte a készleteiket. Kitalálta, hogy nekiáll kereskedni az utcájában, ahol több más heroinista srác is lakott. De amint megpróbálta, pár ismeretlen elkapta, levágták a kézfejét, aztán behajtották a bokrok közé a kukák mellett, ahol még össze is szabdalta magát. Az egyik ismeretlen megpróbálta kikérdezni, illetve kihallgatni, de a szőke túl kába volt ahhoz, hogy bármit válaszoljon. Csak egy homlokra és egy kopasz fejre emlékezett.

Az anyja találta meg. Elvette a kulcsait és megtiltotta neki, hogy kilépjen a házból. Azt mondta, ha kimegy, többet sohasem engedi vissza. Erre a szőke fogta a pincekulcsot, ami ott lógott a mosogató fölött, lejött ide, és azóta ki sem mozdul, mert itt vannak a készletei. Amikor az anyja rájött, hogy egész nap lent ül a pincében, akkor többet nem jött le hozzá, mert félni kezdett. Ezért most a legnagyobb problémája az evés. Ugyanis a szőke természetesen nem eszik. Néha azonban szüksége van arra, hogy valami félig folyósat fogyasszon, hogy kicsit enyhítsen a sárgás hányásokon. Még a kaputelefon számát sem tudja. Szóval ki sem tud menni az utcára, hogy legalább egy joghurtot egyen, mert nem tudna visszajutni. Ráadásul fél is, hiszen több napja nem volt az utcán, sőt a szabad ég alatt sem.

Mielőtt ez az egész történt volna, a szőke egy évig egy központban volt a hegyekben, ahol alpinista lett. Ez egy kis időre egészen más vágányra terelte az életét, amikor visszatért a városba. Elkezdett felmászni az irodaházak falára, hogy kihozza a nyomtatókat, számítógépeket és a többi vonzó tárgyat. Egyik este betépvé fennakadt a betonfalon, hátán egy faszal, amit elfelejtett kihúzni a konnektorból. A falon a fax bekapcsolt, és elkezdte nyomni magából a különféle üzeneteket a papírtekercsen. A szőke ott kapaszkodott a falon, a hátából pedig lógott a folyamatosan növekvő papírszalag, amely végül hat emelettel lejjebb egészen a földig letekeredett. Egy éppen arra tévedt járókelő elolvashatta a legelső faxot, ami valószínűleg a pénzügyi értékek átcsoportosításáról vagy valami efféléről szólt.

Amikor a hústorony meg én kijövünk a pincéből, az udvaron még mindig világos van. A kapu mögött valami fenyegetően harákolni és köpködni kezd, úgyhogy a hústorony gyorsan elbúcsúzik, beszáll a kocsiba, és elhajt, mert dolga van. Egy ideje elkezdte kékre festeni a lakása falait, és nem tudja abbahagyni.

Magányosan, de boldogan bemegyek a bárba az utcában, és rendelék egy kólát. Próbálok mogorván viselkedni, hogy valahogy ellensúlyozzam a kikezd-

hetetlen édességet, amely minden álcázási kísérlet ellenére kibukik belőlem. Az emberek gyanúsán méregetnek, mintha éreznék, hogy valahol itt zubog a meleg forrása, ami őket is melengeti.

Iszom a kólát, de elalszom és valami nagyon feketét álmodok. Amikor felébredek, nekiindulok, hogy különleges, kivételes, kalandmentes kalandokat keressek. Ilyen kalandmentes kaland például, amikor sétál az ember a hosszú, fakó fal mellett, és közben egyre élvezetesebb.

Vánszorgok az utcán. Hirtelen feldereng előttem egy homályos, de ismerős alak: a lány zöld pulóverben. Valamit magyaráz, hogy valamilyen joga van hozzám. Még messze van, az egyik sötét hajú barátnője társaságában. Háborítatlanul nyugodt elmém megpróbál valami pánikfélét magára erőltetni. De fölösleges: a ház fala és a szürke téglaszeméttároló között megjelenik egy apró szürke mélyedés. Olyan könnyedén ugrok be oda, mintha berántana valami.

A lány azonban így is észrevehető, ezért mindenesetre arccal a falnak fordulok. Lehet, hogy a lány odajött hozzám, és éppen nekem beszél, de én se nem látom, se nem hallom, mert éppen megtörténik, ami elkerülhetetlen, aminek meg kellett történnie: eggyé válok a fallal, mintha összeolvadnánk.

Mikor újra magamhoz térek, a falmélyedésben csak egy nagy fehér macska van, gyanúsán nyúléhoz hasonló arccal. A macska figyelmesen bámul rám. Amint minimálisan megbiccentem a fejem, az állat eltűnik két furnérdarab között. Az üreg kijáratánál növekvő bokrok, telepizkolva nyirkos teazaccal, megrázkódnak, nyilvánvalóan a macska vagy még én tapostam le, amikor idebújtam.

Előmerészkedem, de akkor meglátom a lányt hátulról, továbbra is a barátnőjével. Elment előttem, valószínűleg nem vett észre. Ha látott volna, még mindig itt állt volna üvöltözve. Naná, ha már ennyire fontos vagyok neki, amennyire mondja.

Aznap még alszom egy pár kocsmában, a metróállomás csendes budijában, este pedig a kapuban, ahol már úgy totyogok, mintha annak a törött fém kerti törpének lennék az unokatestvére (amelyik a kapubejáratnál található a földön, és valahogyan kapcsolódik az ereszhez). Az egyik udvaron, a kék, csillagokkal teleszórt köpenyes Szűzanya-szobor alatt odatámasztom a fejem a papucs alá, amellyel állítólag szétaposta valakinek a fejét.

Nem is ébreszt fel senki, valószínűleg úgy nézek ki, mint aki buzgón elmerült az imádságban. Pedig én csak azon merengek, mi minden történt ma ezen a csodálatos napon.

A nap reggel kezdődött, úgy kilenc táján az ágyban, amelyben úgy feküdtem, mint egy hatalmas, édes pocsolóban. Arra keltem, hogy mintha valami hörcsög mocorogna a hasamban. Ott ült bennem a csiklandós, rágcsálós és virgonc kis kaka, és kereste a kijáratot, de az nem létezett. Kinyitottam a szemem, de a tárgyakat továbbra is csak igen homályosan láttam. Az ablak mögött süttött a nap, de a függöny teljesen be volt húzva.

Végül is kimásztam a vécére, de még a vizezés is lehetetlennek bizonyult, mintha az összes testnyílásom bezáradt volna. Várni kellett egy kicsit, hogy érzéstelenítsem magamban a kakát. Mármint érzéstelenítsem magam. Bekapcsoltam a mobilomat, ami egyből csipogni is kezdett.

– Önnek hét új üzenete érkezett – jelentette önelégülten a telefon.

– Tiszteletem, Tomasz úr – ugatta az első, mint egy géppisztoly. Úgy dörögött a fülemben minden mássalhangzó, mint egy apró robbanótöltet. Már az első „t” a „tiszteletem”-ben, megöhlhetett volna egy érzékenyebb fülű hallgatót. Én viszont már amúgy is félig hulla voltam.

– Tiszteletem, Tomasz úr. Több emberrel beszélgettem, és csak a nők értenek egyet önnel abban, hogy én kizárólag felelőtlen emberekért vagyok képes felelősséget vállalni. Ön mit gondol? Találkoznunk kell.

– Helló – kezdte Maciek orrhangú, selypegése miatt kissé gyerekes basszus. – Nem csinálunk valami izgalmasat?

– Jó napot, én Katarzyna vagyok, és szeretném, ha elmondaná, milyennek talál.

– Helló, Tomek. Itt Bartek. Csinálj valamit. – Bartek tizenhat éves, sötét szemek, pirosposzsgás arc, plusz az anyja, akit ismerek, és aki nagyon szeretett, bár néha az volt a benyomásom, hogy bármelyik pillanatban szét tudna tépni.

– Helló. Én vagyok. Jobb szeretnéd, ha nem hívnálak? Csak tudni akartam, hogy vagy, és hogy találkozunk-e valamikor.

– Jó napot, Andrzej Sieklucki beszél, egy tréninget szerettem volna megbeszélni a sajtótájékoztató előtt.

– Helló, itt Gabriel – szólalt meg végül az ő hangja, férfihoz képest kissé remegő, de nagyon kellemes, bársonyos-mandulás. – Csak üdvözölni akarok, Tomek, és emlékeztetni, hogy holnapután lesz a világ egyértelműen legédesebb csecsemőjének a keresztelője. És persze, akarom kérdezni, hogy össze-hozunk-e valamit.

Természetesen a világ legédesebb együttműködéséről volt szó. Nem tudtam, hogyan akarta ezt Gabriel összeegyeztetni a világ legédesebb csecsemőjének világrajöttével. De Gabriel kapcsolatai az élettel mindig igen problematikusak voltak. Már azt is elképesztően nehéz volt elhinni, hogy egyáltalán gyermeket nemzett. Jóval könnyebb elismerni, hogy a spirál vagy a kúp alakult valahogy külön organizmussá. (...)

Megint olyan betonboldog vagyok. Egyetlen olyan köbcentiméter sincs bennem, ami ne lenne kitöltve valami folyékony cementhez hasonlatos, forró és nehéz anyaggal. Ennek ellenére azért még nyomok magamba két löketet. Ma tényleg sok kell ahhoz, hogy végrehajtsam, ami reggel óta a fejemben motoszkál. Ma tényleg nagyon jónak kell lennem. Valami olyasmit kell adnom Gabrielnek, amit nem könnyű adni, de ami a legszebb ajándék lehet egy új élethez.

Az elhatározás egy pillanatra meggyengül, amikor meglátom a macskát, de nem sikerül elkapnom. Csak azt a pár felfújt gumimacit borítom fel, amik majdnem akkorák, mint én.

A tenyerem fekete a fólián levő koromtól. Talán le kellene mosni. A kellekes kuckójában van fürdőszoba. Érdekes, hogy az újságírók szobájában mindig folyékony szappan van, csőrös palackban. A kellekes fürdőszobájában rendes szappan van, kemény és zöld. Kézbe veszem. Kinyitom a meleg vizet, és alá dugom a kezem, de nem érzem a melegséget, mert a meleg a fejemben van.

Az ilyen szappant alaposan be kell áztatni, hogy meglágyuljon és jó legyen a mosáshoz. Tartom a csap alatt, és forgatom a kezeim közt. Egyszer csak nem csúszkál tovább, hanem megáll a kezemben. Ragacsos, meleg és lágy, mint a viasz vagy a csecsemők. Újabb extázisadagban részesít, míg rá nem ébredek, hogy elfogyott a szappan. Valahogy elolvadt az ujjaim között.

Kijövök a fürdőből, aztán a televízió épületéből is, ami ma szinte teljesen üres. Próbálom rázogatni a kezem, hogy megszáradjon, de csak lassú köröket sikerül tennem vele. A buszon becsukom a szemem, és időnként felvillan előttem Gabriel arca, nagy kék szeme. Talán még kékebb is, mint amilyen valójában.

Gabriel kezdő restaurátor. Neki való foglalkozás, hiszen a lételeme a szöszmötölés. Az, amit ma kap tőlem, talán nagyon megváltoztatja. De azok a jó tulajdonságok, amiket szeretünk benne, csak erősödni fognak.

Jókora késéssel érkezem a templomhoz, az ünnepség már véget is ért. A bejárat előtt, az öltönyök, sőt szmokingok tömegében Gabriel felesége ringatja az éber, csendes csomagocskát. Gabriel úszik a boldogságban, körbevéve nagybáccikkal, nénikkel, valamint az anyjával, aki időnként a nyakába ugrik, kalimpálva a kezével meg valami sálfélével. Ölegetik a többiek is, úgyhogy folyton eltűnik a szem elől. Csak egy-egy pillanatra villannak ki a nagy szemek egy öltöny, vagy egy ruha mögül. Néha hallom azon a kivételes hangján, amit leginkább mandulaárnyalatúnak lehetne nevezni, hogy: „Nagyon szépen köszönjük.”

Egész időn át arra vigyázok, nehogy túl korán adjam ki a meleg ajándékomat Gabrielnek, és össze ne hányjam a nagybácsi lakkcipőjét. Gabriel végre megjelenik előttem, és mindkét arcomon megcsókol, miközben a fülembé súg: „Adj egy löketet.”

Nem szólok semmit. Kettesben akarok lenni vele, amikor átadom neki. Nem akarom, hogy mások is lássák, mert az, ami Gabriellel történni fog, bizonyára látványosan megrázza majd. Fejmozdulattal a parkoló felé mutatok.

– Bocsássatok meg egy pillanatra – kiált Gabriel a nénik és a bácsik tömege felé. A tömeg helyeslőn bólogat. Nyilván azt gondolják, hogy a rendkívüli pillanattól meghatódva félrevonulunk egy férfias baráti beszélgetésre. És most először nem tévednek. A felesége szintén mosolyog, nem sok hiányzik ahhoz, hogy meleg kezemmel végigsimítsak kerek kis arcocskáján.

Beülünk Gabriel kis piros autójába. Az arca ismét közel kerül hozzám.

– Adj egy löketet – ismétli szemtelen, de továbbra is bájos mosollyal.

Válasz helyett barátságosan arcon csókolom. Aztán halkán beszélni kezdek, egészen közel az arcához. Hogy van számára egy meglepetésem. Ugyanis megtudja, hogy már soha többet nem fog tépni. Mostantól egészen más örömek várnak rá. Olyan örömek, amiket olyasvalaki, mint én, tökéletesen megért. Hiszen én is szünet nélkül érzek valami olyasmit, amit egy apa vagy anya érez a gyermeke iránt. Ezért nem engedem meg, hogy tépjen.

– Ne baszakodj már – mondja Gabriel barátságosan. – Adj egy löketet. Látom, hogy úgy el vagy szállva, mint még soha.

Mosolygok. Én tudom, ki téphet és ki nem. Gabrielben van valami kedves és lágy, még józanul is. Soha nem szabadna tépnie. Most meg aztán különösen nem. És azt is tudja, hogy én intézhetem el, hogy ne tépjen többet. Ezt meg is mondom neki, és végre olyan, mintha kiáradna belőlem az a sűrű és meleg

valami, amit Gabrielnek akartam adni. Mintha beszéd közben valami igazán trópusit lehelnék Gabriel arcába. Még fájni is kezdek egy kicsit, de aztán jön az újabb meleghullám. Lehet, hogy még az előző, most árad vissza Gabrielről, összeszorított ajkairól és behunytt szemeiről, jön vissza rám, hogy befedjen, mint egy takaró. Gabriel pedig elfordul tőlem, a homlokát a kormánynak támasztja, és azt mondja, tűnjek a picsába a kocsijából.

De én nagyon, nagyon boldog vagyok. Tudom, hogy a szeretet győz. Ami azt jelenti, hogy én győzök, meg Gabriel felesége és talán az anyja. Kiszállok a kocsiból és elhagyom a társaságot, majd elmegyek a hívogatóan szürke kapu felé.

Már tudom, hogy elköttem egy apró, édes kis hibát. Még egyszer meg kellett volna ölelnem és belehelnem, minden oldalról, hogy érezze, ahogy körülveszi a melegem, ami annyira erős és sűrű, hogy már szinte sötét. Gabrielnek ebben a kétszeresen nehéz pillanatban több melegségre van szüksége, mint egy átlagos embernek, éppen úgy, mint a kisgyerekeknek a felesége kezében.

Miközben villamosozok haza a hosszú úton, hol elalszom egy kicsit, hol ábrándozom egy kicsit ezen a csodás napon, ami sajnos kicsit összefolyik az előzővel.

Reggel arra kelek, hogy „Arararara”. Az volt aztán a zaj. Egy adag hányással együtt jött ki, ami fájdalom nélkül röppent ki belőlem a padlóra.

A heroin utáni hányás rutinszerű higiéniai folyamat. Simán átcsusszan a nyelőcsövemen, mint egy virgonc kis halacska. Van, hogy egyáltalán nem érzem, de van, hogy egyenesen kellemes. És elég csendes is. Úgyhogy az „Arararara” nem belőlem jöhetett, hanem az énekesből a tévében.

Úgy gondoltam, elkúszom a távirányítóig, és csatornát váltok. Csak azt nem tudtam, hogyan tegyem. A testemnek valahogy nem volt formája.

Aztán csak teltek az órák. A lelki szükségleteket ilyenkor csakis a Viva Zwei bemondói és énekesnői elégíthetik ki. De most talán ők is valaki más lelki szükségleteinek kielégítésére rendezkedtek be. Amikor elkezdtem mozogni, kikapcsoltam a telefont. Nem igazán tudtam beszélni, olyan lett volna, mintha két falemezt tennék egy adag homokra, és egymáson csiszatolnék velük.

Szerencsére maradt egy kicsi a fejemben abból, ami leginkább egy gigantikus kockacukorra emlékeztet. Egy ilyen szögletes szerkezet nagyon fájtna volna, ha nem lett volna egyidejűleg édes.

A nap további részét zenetévék bámulásával, higiéniai műveletekkel, illetve a hányás feltakarításával töltöttem. A mozgás továbbra is igen nehezemre esett, főleg ha tudatában voltam annak, hogy éppen csinálom valamit. Azon töprengtem, ha levágnám az egyik testrészem, talán kiszívhatnám belőle a maradék heroint. De hosszas mérlegelés után arra jutottam, hogy az sem változtatna a helyzetemen. Persze talán azon kívül, hogy ha levágnék valamit a testemről, kisebb terhet éreznék mozgás közben.

És másnap, az volt az igazi, mármint a mai nap. Csodálatosan kezdődött, mert reggel a nap átsütött az esőfelhők vékony rétegén, amitől olyan lett a fény, mintha körtéből jönne, és az utcán is egészen olyan érzés volt, mintha otthon lennék. Gyorsan elmentem dolgozni, egy ismert humoristát kellett rendbe szednem. Kívételosen félénknek bizonyult. Aztán ittam egy ásványvizet a szerkesztőségben, és bámultam a naptárra, amin egy hímes tojás

széttört héja közt fekvő újszülött képe díszelgett. Eszembe jutott, hogy két óra múlva lesz Gabriel fiának a keresztelője. Valahol messze, a Visztula túloldalán, a templomban.

És akkor jutott eszembe a remek ötlet. Az ötlet, hogy kicsit megszépítsem magamnak ezt a keresztelőt úgy, hogy betépve érkezem. Először is, ilyen módon az ünnepség még kellemesebb lehetne. Másodszor, különben is kivételes, elképesztő utazás lenne, betépve egy keresztelőn, a templomban. (...)

Tomasz Piątek (1974) a milánói egyetemen végzett nyelvészeti tanulmányokat, 1995–99 között újságíróként, illetve a Canal Plus csatorna nyelvészeti szakértőjeként dolgozott. 1999-ig a heroin rabja volt, majd leszokás után a *Gazeta Wyborcza*, a *Film* és más lapok szabadúszó munkatársa lett. Varsóban él, jelenleg egy reklámügynökségnél dolgozik.

ROMANA JUSZKIEWICZ-BERKECZ (MAGYARORSZÁG)

PILLANGÓ

Michał Witkowski

Nyelvtanfolyam

(Részletek)

Amikor először a színes terembe léptem, megcsapott a rágóillat. Még nem szellőztettek ki az előző csoport (level D) után, a táblán valami feladat maradványai fehérlettek, olyasfélék mint: *What is Teresa's opinion about life in 2200?* amelyek éjszakánként halálra rémítik a mit sem sejtő takarítónóket, és ott volt egy félig teli Nescafe Classic feliratú kávésbögre, amely részletet mint valami megszállott Sherlock Holmes, gondosan feljegyeztem.

Hi.

Sajnos – mosolygott a tanárnő idegesen – átléptem a limitet. Cégünk kiscsoportos foglalkozásokat tart, native speaker-ekkel, FCE-bizonyítvány szerzési lehetőséggel, taneszközökkel, színes termekkel...

Tulajdonképpen csak ezekről a csoportokról akart beszélni, így hát, hogy el ne rontsa programjának adott pontját, lendületesen folytatta tovább, a cédu-lákról okosítva a csoportot. Láncreakció. Le is léptem volna, ha nem lett volna a Wrigley's szaga.

A modern épület tizenötödik emeletéről látni lehetett a pánikszerű gyorsasággal standardizálódó Lengyelországot, amely szintén bizonyítványt szeretne kapni. FCP-t.

Ránéztem a nőre, aki native speaker-nek nevezte magát. Mintha a have-roknak kölcsönzött képregényből vágták volna ki. Sohasem kaptam vissza, pedig alig néztem meg. Olyan volt, mintha annak egy darabja ébredt volna fel bennem. Láttam magam előtt –

Ezüstszerű, térdig érő csizma.

Szűk, rózsaszín harisnya.

A rövid kabát fekete műanyagjának csillogása.

A nyitott dekoltázs ezüstmedálja nem rejti senki képét vagy hajszálát. Táblán valami amerikai szervezet EU-tagozatának bizonyítványa. Még feljebb a fej. Igen – így volt a képregényben. Haja túsire vágva, szókére festve, olyan hatalmas szempillákkal, mint egy transzvesztitának. A vörös ajkak nyílásán ki-reppenő fehér szóbuborékok.

Welcome to my group. I hope you will enjoy it.

És bámul, bámul a szemembe, vajon megértettem-e. Mintha azt nézné, felismertem-e, hogy ő van a regényben. Hogy a fejem fölött megjelenik-e a fénykör a felirattal: HEURÉKA. És – mintha belém látna – rám kacsintott? Igen, a hosszú szempilla megrebbent, és mint egy tehetetlen szárny, lecsukódott, a neonlámpák fényében árnyat borítva a bepúderezett arcra. Közeledés arccal az osztály felé.

Thanks a lot.

You're welcome.

OK, nem akarom feleslegesen fárasztani magam, minek is, ha nem lenne a rágóillat és a transzvesztita szemöldökök, biztos nem is nyomakodnék.

Hello my name's Gabi.

És mintha imádkozna, úgy nyújtja hosszú, vékony ujjait, lakozott körmeivel a levegőt karcolva. Körme hosszú, mint a pornósztároké. Amikor finom be quiet-tel elcsendesíti a termet, vérteli ajkát keresztező mutatóujja vörös keresztet alkot, annak a szervezetnek jelét, amely a hegyekben eltévedt angolosnak nyújt menedéket, vagy kifordítva a svájci zászlót adja. Amikor mutatóujja körme lenyomja a magnó gombját, a köröm művisége összeolvad a magnó gombjával, a vörös beleütközik a fekete lemezbe, és a pillanat töredékéig a vörös százsorosan felvillan a SONY felirat ezüsttükreben. Ilyen pillanatokban mindig az jut eszembe, hogy számos nyelvben a művészet a művi szóból ered, mert gyakran keveri a két kifejezést:

It was artificial food for the army.

Do you like art? (...)

* * *

Ülünk, lazán szétvetett lábbal, nyugodtan rágózunk. Ettől a padok aljának hullámzó, gumiszerű felülete lett. Mentailatú. A patkó alakba állított padok megmutatják a csodás csizmákban végződő, feszülő farmerba bújtatott combokat és a vádliat. Ha szembeülök a kinyújtott lábakkal, elmerülhetek a mesésen színes, cikcakkos cipőtálpak látványában. A sportpályák emlékét hordozzák, elég kinézni az ablakon, hogy lássak egyet. Lengyelországban vagyunk, engem mégis hatalmába kerít a homályos sejtelem, amely az összes brooklyni udvart sportpályává változtatja. Honnan jöttek ezek a srácok, nem lehetnek itteniek. Na, az ott szemben, biztos a keményebbek közül való. Ül, szétvetett lábán hatalmas nájkival, és lassan hintáztatja a nagy négyszögletű. Mit nem adnék érte, ha eszembe jutna, melyik filmből ismerem. Rágózik. Vannak olyan fickók, akiknek a jó rágó az alap. Totál lököttek. Az ilyeneken keresik magukat halálra a rágógyártók. Szerintem szar dolog a rágó. Viszont mindenre jó. A nagyvárosok, Amerika és Európa kisebb lyukai tele vannak olyan magányos fickókkal, akik nem tudnának nélküle élni. Akkor sem köpik ki, ha esznek, vagy a barátnőikkel csókolóznak, és lufit fújnak a szájukba. A rágó csak duzzad, a rajongók köre egyre nő. Valaha fémpénzt tettek a halottak szájába, most majd rágót is tesznek, míg a végén a rágó teljesen fel nem váltja a pénzt. Addig, amíg a hullák kékes rágóautomatává nem válnak. Néhányuknak már rágási kurzus kell, ahol öreg szakértők vezetik be őket a tudományba.

Néhány rágóból egyszerűen nem lehet lufit fújni. Kicsik és merevek, úgy tartják magukat a szájban, mint egy kemény szardarab. Mert hát a lufifújáshoz meg kell tennünk bizonyos lépéseket. Először is, a nyelv segítségével tömör téglalapot képzünk, mely ugyanolyan vastag, amilyen kemény. Aztán kéz nélkül, az ajkak segítségével addig forgatjuk a szánkban a téglalapot, míg az el nem tömi a szájnyílást. Ebben kicsiny mélyedést képzünk, és a téglalap széleit az ínynak feszítjük. Ha eddig sikerült, az még nem jelenti azt, hogy kirobbanó sikered lesz. Hogy elérjük az orgazmust, először még, figyelj, igen, igen, a nyelv hegyével még ki kell feszíteni a gumihártyát a nyelven túli valóság felé, de még ne lyukaszd ki.

Ne olyan hamar, a kéjt adagolni kell.

Most kell hozzáfognod a nyelvmunkához. Tudom, hogy szereted. A rágó érintése nem kellemetlen, nedves, sima és meleg. A szád hőmérséklete pont negyvenfokos. Nyomogasd szorgalmasan a gumihártyát, jegyezd meg – ez választja el nyelvedet a világtól. Ezután se szakítsd meg a munkát, képzel magad elé a tüdőd forró, hólyagocskákkal teli belsejét. Tedd a kezed is a mellkasodra, lágyan nyisd szét az inged, ahol fiatal tüdőd párát lehel. A levegőt orron át szívod, emlékezz, a szád foglalt. Lassan és a lehető legmélyebben szívod a tüdődbe a levegőt. Látod, ahogy bemegy az orrodon, átjárja a tested és megtölti a számtalan hólyagocskát? Amikor azt érzed, már majd szétrepednek, állj meg. Hagyd, hogy a tested egy pillanatra megdermedjen.

És fújj! (...)

* * *

„Standard Version” – így hívom. Ma fiúnak öltözött: ing, haj félreecsapva, semmi lakk, a nadrág oly egyszerű, mintha egyenruha lenne, súlyos fekete bögre a kézben. Woody Allen-szemüveg. A téma: „Do you like art?” Kinyitom a könyvet a kívánt oldalon. Az oldal tetején kicsi Van Gogh, a szín nem stimmel, ráadásul alig nagyobb egy körömnél. Persze – ha németek, akkor háború, ha franciák, akkor békák, ha amerikaiak, akkor Coca-Cola, ha Ausztrália, akkor aboriginok,

és ha művészet, akkor Van Gogh!

Így hát az árak, amelyeket a művészeti tőzsdéken érnek el a képei, illetve hogy te, ha lenne neked, adnál-e annyit, amennyit senki nem ad értük, és persze mindenki azt mondja, hogy adna, miközben tollal rózsás keretet rajzol a képhez. Én a napraforgókkal keretezem a napraforgókat, szöveget rajzolok föléjük, tapétát, hogy szeretem-e? Szakít félbe, válaszolnom kell. Vajon megvenném, ha lenne annyi millióm (most vonzó milliomosnőnek tűnik). Megakasztott. Láttam Amszterdamban, ott lógtak az eredeti Van Goghok a falon, az egész múzeum csak vele volt tele, és láttam, Svájc is tele volt, minden városban egy múzeum egy-két tájképpel. Ez a Van Gogh búskomor fickó, volt valami zűr a fejével, levágta a saját orrát, fülét, fene tudja, örült volt-e vagy nem, sőt azt sem tudjuk, öngyilkos lett-e, pánikszerűen keresem, itt ilyesmi nincs, a művészt az életrajz nélkül mutatják be, mert az túl komor, a képei világosabbak, fényesebbek.

Na, képzel el – nyertél egymilliárdot a lottón, aukciók, elegáns világ, a szennylapok társasági rovatának újságírói téged zaklatnak, mindenki arra vár, ki ad többet. Először, másodsor, és – kiáltanád – én! én többet adok? Meg sem tudok szólalni, ez zsarolás, kicsalják a vallomásomat, mit lehet itt mondani?

És akkor ő akar engem kihívni segíteni, a kezeit imára tartja, beleles a képecskékbe a könyvemben, és felfogja, mekkora vandál vagyok, hogy berajzoltam a napraforgók keretét. Ha egyszer vandál, aki még egy tankönyvet sem kímél, minek beszéljünk vele a művészetről? Vandálságból már akkora lyukat keríték a tankönyvben, hogy látom Janet kabátjának egy darabját a következő oldalon, a tanárnő meg azt gondolja, segíteni kell abban, hogy mi tetszhet az embernek a képen.

– Nice colours! – súgta hirtelen, mert mellettem állt. Igen! Nice colours. Szeretem, mert kedves színei vannak, vidámak, mint a napocska! Mert a virágok, a mezők és a ligetek kellemesnek, élőnek tűnnek. Mintha előttem állnának az

élok. Kedvesek. Kellemesek. Vidám nyári, nyári képecskék, erről van szó. Már azt gondoltam, ezzel vége is, amikor hirtelen Ő szólalt meg ott szemben, trágár módon rágózva, lábát szétvetve kiköpött és megkérdezte:

– Akkó minek vágta le a faszi az orrát, ha ilyen jó volt neki?

A Standard Version-arc a súlyos fekete bögre mögé bújt, mintha osztogna a szomorúságban, hogy gondolatban ő is átérzi a művész kínjainak sötétségét és súlyát, hogy ő megérti, hiszen ő is kissé művészlélek.

– Mert művész volt, és a művésznek alkotói kínjai vannak (itt új szót mondott, amit négyszögletű zárójelben mellékelte fonetikus átírásával együtt fel is vésett a táblára).

És a beszélgetés lezárult. Mérgemben a képet addig dolgoztam át tapétává, amíg teljesen el nem tűnt a tollam alatt.

* * *

(...) Ahogy múlt az idő, adagolva az új szavak, fordulatok, különösen az újabb, egyre veszélyesebb igék özönét, megjelent benne valami démon: már nemcsak zene, hanem éjszakai kimaradások is, és Hollandia, hát az már nem is vászonra való. És ahogy a szókincsünk gyarapodott, úgy alakult Janet sorsa is. Felszabadult. Volt valami különleges ebben a szószerkezet-gyarapodásban és a könyv világában. A könyv az elején teljes mértékben a gyermekkort közvetítette, a kicsi szókincs amúgy sem engedett túl nagy kalandokat. A nyelv teljesen infantilis volt, mi pedig teljesen rá voltunk utalva.

Hallgattuk tehát a tanárnőt, mintha szoknyájába kapaszkodva kísért volna minket az utazásban. Amikor váratlanul felszólított valakit, úgy pironkodtunk, mint az elsőáldozók. Még füllenteni sem mertünk. Nem mertük kitenni magunkat nevetség tárgyának azzal, hogy eláruljuk valódi érdeklődésünket, a donaldrágókhoz, olcsó bélyegekhez, cukorkás dobozokhoz fűződő, szőnyeg alá söpört sztorijainkat. Amikor engem kérdezett, hol voltam nyaralni, nem bírtam épeszű választ kitalálni.

Hiszen ahogy az idő múlt, mi is kupálódtunk, bővülő szókincsünk egyre szélesebb lehetőségeket ért el, egész labirintusát fejtettük ki a narrációnak, halmoztuk a fikciót, úgy merültünk egyre mélyebbre a füllentésben, mint a hungarocell golyócskák halmaiban,

csak Ő nem fogott semmit az egészből.

* * *

Janet Snow megállt az exkluzív Park Hotelben, nem messze a Hyde Parktól. A kétszáz szabad szoba közül gyönyörű lakosztályt választottak neki. Janet nem érezte jól magát, nem szédítette a luxus, már hozzászokott. A fejében még mindig ott volt az eső, felhős londoni ég. Anna Parker megölelte és elillant, mintha zavarta volna a konvencionális beszélgetés.

Janet lement a kikent-kifent recepcióshoz.

– Meddig marad még, Snow kisasszony? – kérdezte a férfi.

– Három éjszakát – válasz közben megszemlélte a fekete szépségtapaszt és a brillantintól csillogó haját.

– Három éjszakát. Köszönöm. Ezek a kisasszony bőröndjei? – Előzékeny hangja minden szóval egyre tárgyiasabbá és kötelességtudóvá vált. Hallani lehetett, hogy igen, úgy beszélgetünk, mint józan és kulturált emberek, akik korán kelnek, tejes teát isznak, szabályos életmódot élnek, és ehhez örült módon ragaszkodunk, tudjuk, mit remélhetünk, és örülünk neki, mert nem mindig ilyen könnyű minden, sőt az emberekkel sohasem, de itt mégis, mindenki megtalálhatja, ami neki kell.

– Igen, az én bőröndjeim.

– Portás! – A *clerk* kissé megemelte hangját: – Ezek Miss Snow csomagjai. Vidd őket a 404-esbe.

– Köszönöm – Janet igyekezett minél jobban rejtteni az amerikai akcentust.

– Mi köszönjük, Miss Snow – válaszolt a *clerk* üdvözült hangon, a *you*-t kissé megemelve, áthatva saját udvariasságától, kulturáltságától, elteve a csodás személyiségtől. „Full of charm, full of charm, she is full of charm” – ismételtette magában még sokáig Janet távozása után, miközben hosszan bámult ki az ablakon a londoni esős utcára, a Hyde parki fák fekete törzsére. (...)

* * *

Amerika. Nem akarok gondolni rá. Ha muszáj lenne valamit írnom róla (márpedig muszáj, mert Standard Version feladta), azt írnám, hogy ez egy ilyen földrész. Biztos, hogy Észak-Amerikára gondolnak? Egy csomó magányos, lökött vénasszony van ott, aki mindenféle fehér dobozkákat tart magánál, műszempillát ragaszt, parókát vesz, meg illatosító folyadékkal gurgulázik a torkában. *Hogy* olyan fickók élnek ott, akik teljesen rákattantak a Názareti Jézusra vagy más fiatal szökekre. *Hogy* mindenki sétál, ülnek a tévé pulpitusá előtt, és mindenféle új találmányokat rendelnek telefonon. Szóval – ha már írnom kellene Amerikáról, úgy tűnne, hogy létezik egy világosan felállított konvenciója az Amerikáról szóló beszédnek. Biztosan senki nem tud róla így beszélni, ilyen költőien, színesen, mint mi, akik sohasem jártunk ott, de pontosan tudjuk, miről van ott szó, egyszerűen elkapjuk a klímát. *Sugárutak, festőüzemek, a zsúfolt Mill Street, a bárok melankóliája, a végtelen sztrádák szomorúsága. A rozsdás darun a folyó fölé kapaszkodó négerek, a selyemszövő üzem mögé rejtett fürdőmedence, amiket gyári csövek tartanak;*

az összes ilyen kép itt van bennünk.

* * *

Cipő. Ha a Standard Version untat, a cipőjét vizsgálgom.

Amikor kicsi voltam, és az udvaron még nem csak este volt szürkéség, még álmodni sem mertem volna adidasról. „Adidasz” – ezt mondták akkoriban mindenre, ami nem kalucsni, lakkcipő, csizma vagy ünneplő lábbeli volt. Ahogy az endékás bilin ültem a folyosón, figyeltem a hanyagul összehányt családi „mamuszt” meg „csukát”. Végül mégis kibékültem, mert a szülinapi cipőimen ott virított a felirat: „addidas”. Mi volt az az apró kis eltérés a névben, az elején még észre sem vettem. Akkor még nem. Nem voltak mesészép színesek – sokkal inkább piszkos bordók –, de ott volt helyette a szecessziós, nyughatatlan vo-

nal. Az a fekete cikcakk volt a névjegyük, a belépő a színes sportcipők világába, amiket, igen, focisták matricáin fedeztem fel. Valami föld alatti állatka – talán egy vakond életét élték. Különbözik meg hasonlíthatnak egymásra, mert gyakran szétvájtam velük a túrások tetejét. Amióta emlékszem, éppen olyan mocskosak voltak, mint a vakond, de egy napon, néhány évvel később a mama kimosta, és kitette a napra őket. Szomorúan figyeltem, ahogy kifehéredtek, bátortalanul piszkálgattam érdes felszínüket és a merev cipőfűzőket egy pálcikával.

Döglött.

Pont, mintha megfulladtak volna a mosásban, mint a vakond, akit brutálisan kirángattak a föld vaginális, sötét és nyirkos labirintusából a balkon naptól izzó sütőlapjára.

Szóval vannak olyan állatok, amelyeket nem szokás megfürdetni.

Ma a tankönyv színes illusztrációja néhány tárgyat mutat be: öngyújtó, hegedű, könyv, kazetta, óra, kép, telefon, cipő meg ilyesmi. Az a telefon. Eszembe jut a Doors-film: Jim Morrison megy azon a szűk folyosón Andy Warholhoz. Útközben furcsábbnál furcsább alakokkal találkozik, saját hasonmásával, valami transzvesztitával a mester sleppjéből. Mert az isteni Andynak legalább olyan színes sleppje van, mint a képei. Valahol egy pincében gomolyog minden, tömjénfüstben, Warhol, mint mindig, a parókájában, vastag fekete keretes, keskeny szemüvegében, finom vonású arcával és hibátlan kék szemével. Transzvesztiták, művészek, homokosok. Egyszóval, csodálatos atmoszféra, a korai amerikai high life. És akkor Morrison odaáll totál beszívva a mester elé, az isteni Andy egy műanyag játéktelefont ad neki.

Hogy beszélgethess Istennel...

Szeretnék úgy írni, ahogy Andy festett. Szeretnék rendelkezni, szeretném birtokolni ezt a képességet. Nem voltam tisztában azzal, hogy saját hasznomra fordíthatom a szavakat. Azt festem, amit szeretek, és pedig a pénzt – mondta, és teletapétázta vele a hatalmas kartonfelületet. Szeretnék egyszer átélni egy éjszakai üldözést esőben, a rendőrautó körvonalait, egy cigarettázó alakkal a Ford kormányja mögött, ahogy lassan követi a kivilágított kirakatok előtt bókászó kurvát. Csak ilyen homályos képekkel, villanásokkal. Minden az esztétikától, a sejtelemtől, a hangulattól kezdődik. A többi aztán jön magától.

Nagy író szeretnék lenni, hogy legyen egy csomó pénzem, és elutazhassak Tibetbe meg az USA-ba, szétnézni a világban, mindenkinek fizetni egy whiskyt, és megszegni minden törvényt, mindet.

A bemutatott tárgyak közül melyiket küldenéd ki a kozmoszba? Az a lényeg, hogy ha a mi civilizációnk kihal, a jövőben intelligens lények megtalálhassák ezt a tárgyat. Afféle síron túli küldemény, vagy valami ilyesmi. Valami utószó-féle ahhoz, amit az emberek a Földön összeírtak. Ezt hívják időkapszulának. Különbözik is, micsoda lökött ötlet az egész kibaszott civilizációt egy tárgyba összesűríteni. Hogy majd tízmillió év múlva, te zöld antennás ufó, találj mondjuk egy farmert. Aztán először találd ki, mire volt jó ez, hogy a pasik ezt hordták a seggükön, és a csajok azonnal tüzelni kezdtek, ha meglátták a sliccét. Vagy inkább egy videokazettát? Már bocsnak, de azt az ufókat akár a seggükbe is feldughatják. Biztos más modelljeik lesznek, már ha a Jóisten ugyanazokat az érzékszerveket adja nekik. Már ha ad nekik valamit egyáltalán. Standard Version belenéz a lecke vázlatába, és biztos benne, hogy a hasonlóság megdöbbenő

lesz. Aztán megkérdez mindenkit, hogy ki mit vinne. Telefont? A Grimm testvérek mesekönyvét? Videokazettát? Számológépet? Elektromos órát? Képet? Egy doboz Coca-Colát? Egy farmert? Számítógépes játékot? Hegedűt? Tévét? Virágmagokat? Egy doboz chipset?

Mit?

És mindenféle hülyeséget válaszolnak neki: hátizsákot, mosógépet, diódát. Aztán a fiúra került a sor, és gondolkodás nélkül azt felelte:

– Egy csomag rágót.

Bravó! Király csávó, gondolom magamban, rágózzanak egy kicsit az ufók.

(...)

Az üres „lektorátus” feliratú terem mozdulatlanságát hirtelen megzavarja egy kulcsfordulat a zárban. A kíméletlen villanyfény felkapcsolása nélkül, lustán belép a szobába egy asszony. Elhízott, és ha világosabb lenne, észre lehetne venni törökös vonásait. A padló, amire a nehéz vödröt teszi, gumival szigetelt nyikorgást hallat. Modern, többfunkciós seprűje van, kiváló mosószere és tizenkét fejű porszívója. Odalép a többszínű filccel félig telefirkált táblához, megtörli a homlokát a kendővel vagy turbánnal, ami a fején van, és ügyetlenül betűzgetni kezdi a táblán a feliratot: What is Teresa’s opinion about life in 2200?

Az asszonyban fáradtság van, rengeteg fáradtság, mint a mosogatásban. Felemeli elnehezült kezét, és rezignáltan letörli a feliratot egy szivaccsal.

Keresztes Gáspár fordításai

Michał Witkowski (1975) prózaíró, kritikus, a Wrocław Egyetem munkatársa. A *Tekstylii* c. fiatal irodalmat bemutató antológiája társszerzője, a hetvenes években született írónemzedék jelentős kritikusja. Az itt olvasható részlet első novelláskötetéből, a *Copyrightból* (Krakkó, 2001) való. Első regénye, a homoszexualitást Lengyelországban eddig ismeretlen szempontból vizsgáló *Lubiewo* a fiatal irodalommal foglalkozó Ha-Art kiadónál jelent meg 2004 decemberében. Következő kötete, a német–lengyel hagyományokkal rendelkező Wrocławban játszódó *Kutyamező* (*Psie Pole*) a közeljövőben jelenik meg a rangos WAB kiadónál.